

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Müşteriye Belirli Meblağda (Mal) Satın Aldığında Hediye Vermek

Ebu Bera Muhammed Ali'ye

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh

Allah size zihin açıklığı versin Celil Şeyhimiz Ata İbn Halil Ebu Raşta ve Allah Azze ve Celle'den, halis ve muhlis güç ve kuvvet ehliyle size kolaylık vermesini niyaz ediyoruz. Faziletli Şeyhim soru şudur:

Bazı esnaflar, aşağıdaki anlamda bir tür reklam yapıyorlar:

Bir müşteri, mağazadan yirmi dinar değerinde (bir şey) satın aldığı anda, bu durumda müşteri, bir ödül almak için müphem/belirsiz bir çekilişe giriyor.

Soru şudur: Bu reklam, haram kapsamına girer mi? Yoksa bu, caiz midir?

Müşteri, bilgisi dışında mağaza sahibi tarafından kaydedilse, müşteri haram işlemiş olur mu? Yoksa haram, reklam sahibine mi ait olur? Allah sizi mübarek kılsın ve bizleri, Allah izniyle yakın bir zamanda Beytu'l Makdis'te size yapılacak biat üzerine bir araya getirsin.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Daha önce 14/5/2007 tarihinde böyle bir soruya ilişkin bir cevap yayınlamıştık, şimdi size onu aktarıyorum:

(Muhakkak ki [بيع الغرر] bey-ul ğarar batıldır. Zira satın alınan malın malum olması gerekir. Mal malum olduğu zaman satış sahih olur. Ancak malın meçhul olması satışı batıl kılar. Zikrettiğin hallere gelince; bunların vakıaları farklıdır ve dolayısıyla hükümleri de farklıdır.

1- Muayyen miktarda alışveriş yapanlara fazladan bir hediye veya benzerinin verilmesi caizdir. Dolayısıyla satış sahihtir. Bu fazlalığın vakıası ise hibe altında olması ve sahih olmasıdır.

2- Malum bir malın içine, kaşık, çocuk saati... ve benzeri malum bir hediye konulması ya da malın içinde kupon bulan müşterinin, kupon üzerinde yazılı ve malum hediyeyi veya ödülü teslim almak için esnafa gitmesine yönelik olarak üstünde ödülün ismi yazılı bir kupon konulması da caizdir. Dolayısıyla satın alınan mal malum olduğu sürece satış sahihtir. Mesela “bazı ürün paketlerinde bulunan bir hediye gibi.” Dolayısıyla satış sahihtir, çünkü ürün paketinin değeri ödenmiş, sonra içinde bir saat bulunmuştur. Böylece bir hediye olur. Onu içinde bulmasa da caizdir, çünkü paket halindeki o ürünü satın almış ve değerini ödemiştir. Dolayısıyla satıcının buna bir hediye vermesi zorunlu değildir. İçinde olsa da caizdir, olmasa da caizdir.

3- İçinde ne olduğu bilinmeyen kapalı kutunun satışına gelince; içi boş olabilir veya ödenenden fazla değerde bir mal bulunabilir ya da ödenene denk değerde bir mal bulunabilir, ya da ödenenden az değerde bir mal bulunabilir... İşte bu bey-ul ğarardır ve caiz değildir.

4- Bir ödül çekilişine katılmaya hak kazandıran malum bir mala numara konulmasına gelince; racih olan [الميسر] meysir babına sokulmasıdır. Zira meysir [kumar], galip olanın mağlup olandan alması ya da kazananın kaybedenden alması ve kazananın

kaybedenden alması bakımından tarafların iştirak ettiği her husustur ki bu, kumara dahildir.

Bazı şahıslar kâğıt oynuyorlar, sonra kazanan kaybedenlerden alıyorsa, bu kumardır ve haramdır. İki kişi at, bisiklet veya araba vs. üzerinde yarışıyor ve yarışta kazanan kaybedenden alıyorsa, bu da kumardır.

Yine on kişi isimlerini bir kâğıt veya rakamlar üzerine koyuyorlar, sonra hepsini bir kutuya atıyorlar ve bir kâğıt çektiklerinde, kâğıdı çıkan kâğıdı çıkmayanlardan alıyorsa, bu da kumardır ve haramdır... hakeza...

Şimdi satılan malın içine konulan çekiliş kuponlarına geliyoruz. Râcih olan satıcının, ödülün bedelini hesabına katmış olmasıdır. Mesela; çekilişe konu olan ödülün miktarı 1,000 dinar olsun. Kazanacak numara da (50) olsun. On bin paketin her birine rakamı konulur. Yani içerisinde (50) rakamı da olmak üzere şu 1, şu 2... ta ki 10,000'e kadar numaralandırılır. Ödülün değeri (1,000 dinar), on bin paketin fiyatına eklenir. Böylece paketin satış fiyatı bir dinar ise, üzerine on kuruş eklenir. On bin paketin satılmasından sonra çekiliş sırasında, [10,000 x 10 kuruş = 1,000 dinar] yani kazanana ödenecek ödülün değeri olan miktar elde edilmiş olur. Her ne kadar işa edilmese de kazanan kişi bu ödülü, numaraları kaybedenlerin mallarından almış olur.

Birileri şöyle diyebilir; "esnaf, müşterilerini malını almaya teşvik etmek ve cezbetmek için içine ödüllü çekiliş kuponu koysa da koymasa da malı normal bir satış ile satıyor. Dolayısıyla bu, fiyat farkından ödülün değerini tahsil etme hesabına sokulmaz."

Muhakkak ki bu, muhtemel olsa da yani müşterileri cezbetmek için fiyat artırımını olmaksızın ödül konulsa da, zayıf bir ihtimaldir. Hele ki araba çekilişi veya benzeri gibi büyük bir ödül olduğu zaman.

Her hâlükârda; kaybeden numaraların hesabına dayalı olmasa da bu, "şüpheli işler" babındaki bir vakıadır. Bundan ötürü, çekiliş kuponları içeren malları satın alan kardeşlerimizin, bu tür çekilişlere iştirak etmemelerini ve maldaki bu tür kuponları hemen yırtmalarını tavsiye ediyorum ki şeytan onlara musallat olmasın da bu çekilişlere ilgi göstermesinler. H. 27 Rabiu'l Âhir 1428 M. 14/05/ 2007) Bitti.

Gördüğünüz gibi benim için racih olan, satıcının en azından ödülün değerini telafi etmek için malın fiyatında artış yapması; böylece araba (ödülünü) kazanan kişinin ödülü, kaybeden rakam sahiplerine yüklediği fazlalıktan almasıdır. Dolayısıyla benim için racih olan bu işlemin caiz olmamasıdır... En azından yukarıda belirttiğim gibi şüpheli işler altına girer ve mümin, içinde şüphe olan şeylerden uzak durmalıdır. Zira Tirmizi -ki bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir-, Ebu Havrâ es-Sa'd'tan şöyle dediğini tahrir etmiştir: Hasan İbn Ali'ye şöyle dedi: Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den ne ezberledin: (Hasan) dedi ki: Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den şunu ezberledim: دَغْ مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ فَإِنَّ الصِّدْقَ طَمَأْنِيْنَةٌ وَإِنَّ الْكُذْبَ رِيْبَةٌ "Şüpheli olanı bırak, şüphe vermeyene bak! Zira doğruluk huzur, yalan ise şüphe kaynağıdır."

Ama siz, satıcının malın fiyatını ödülün miktarı kadar artırmadığından eminseniz, o zaman bu ödülü, mallarının reklamını yapmak için insanlara -Allah için- bir hediye olarak vermektedir! Dolayısıyla konunun, başka bir araştırmaya ihtiyacı vardır...!

Umarım bu kadarı yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 29 Muharremu'l Haram 1443
M. 06/09/2021

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4164/>